

Een pleidooi voor vreugde

door Josephine Dapaah, dramaturge en journaliste

Een woelige wereld is een opdringerige wereld. Er is geen ontkomen aan: de verhalen zijn op, de magie is weg. In een beeldenstroom van willekeurig geweld en onderdrukking, roept ons eigen geluk ongemakkelijke vragen op.

Als wanorde regeert, lijkt vreugde een vergissing. Want in de constante blootstelling aan andermans ontredde, geldt bewustzijn het nooit in te lossen voorschot op verlossing. Een collectief uitstel van geluk als voorwaarde voor compassie.

Nu, het labyrint van miserie verdraagt geen eenvoud. Onrecht laat zich niet temperen door rechtlijnig medeleven, waar-schuwt Susan Sontag in *Regarding the Pain of others* (1977). Solidariteit is geen pleidooi om spaarzaam te zijn met het eigen geluk.

Die gedachte berust op de illusie dat we het lijden van de ander werkelijk kunnen vatten. Wat is de waarde van empathie als ze verstomt tot apathie? Geluksschaamte is zinloos als het geen engagement in zich draagt. Wat telt, benadrukt Sontag, is hoe we reageren op het lijden van anderen.

Geluk vraagt niet om een morele rechtvaardiging, wel om actie. Dat is, wanneer we geluk begrijpen als vreugde tenminste. Anders dan geluk, is vreugde statisch nog zorgeloos. "Ware vrijheid vraagt meer dan alleen tegenslagen overleven; het vraagt de moed om een leven te creëren waarin welzijn en vreugde blijvend kunnen bestaan", betoogde bell hooks in *The Guardian*.

Vreugde pretendeert niet te betoveren. Met naïef optimisme heeft het niets van doen. Integendeel, vreugde is een weloverwogen keuze voor vergankelijke verlichting. Want kortstondig in verschijning, dwingt vreugde de volle overgave af. Het vraagt moed om het tijdelijke te aanvaarden als remedie tegen eeuwige oneerlijke. Vreugde verrukt en verscheurt, juist omdat het zo ondraaglijk grillig is.

In haar essay *Joy* (2013) vat Zadie Smith de vreugde als "een merkwaardige samenloop van angst, pijn en genot." Het is de lente die kunstschilder David Hockney koesterde, toen een pandemie de wereld bevroor. Het is een uitnodiging om met eigen ogen eerst te kiezen voor de onbekende blik van de ander, in het besef dat ook dat niet zal volstaan.

Nimmer volledig, zelden overbodig, zet vreugde op scherp wat troebel is. Vreugde ontwapent. Het is de waakvlam die een stormachtig klimaat doorstaat. En dus is kiezen voor vreugde ook kiezen voor de onbevattelijke absurditeit van de wereld waarin we leven. Het is terugplooiën, pauzeren, diep ademen en opveren uit de duisternis, in de diepmenselijke overtuiging dat alles beter kan. Want weet, de toestand is ernstig, maar niet hopeloos.

In a time like this
JOY is an act of resistance
Resist. Resist. Resist.
Loryn Brantz

Josephine Dapaah (1992) studeerde theater-, film- en literatuurwetenschappen in Antwerpen. Na een tussenstop in New York, keerde ze terug naar dezelfde universiteit om er Internationale Betrekkingen en diplomatie te studeren.

Vandaag woont ze in Brussel, waar ze ook als cultuur- en modejournalist werkt bij De Standaard.